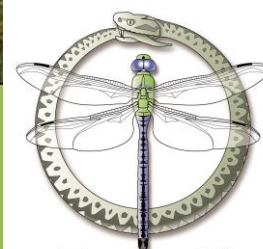

2016

Ecologische quickscan Woningplan Enumatil

FaunaX
Faunistisch Onderzoek & Advies

COLOFON

BUREAU FAUNAX
Badweg 40 B
8401 BL Gorredijk
0513-435024
info@faunax.nl
www.faunax.nl
Lid van Netwerk Groene Bureaus

Ecologische quickscan Woningplan Enumatil

*Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden in het kader van
de Flora- en faunawet*

Gorredijk, mei 2016

In opdracht van:
Rho Adviseurs voor de Leefruimte

Contactpersoon:
Dhr. P. van Dijk

Uitvoering:
Bureau FaunaX

Veldwerk:
Dhr. S. van den Berg

Rapportage:
Dhr. S. van den Berg

Autorisatie:
Mw. ing. W. de Boer-Pronk

Foto's voorpagina:
Impressie van het plangebied

© Bureau FaunaX. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding:
Bureau FaunaX (2016). Ecologische quickscan woningplan Enumatil Rapport 16050 Bureau FaunaX, Gorredijk.

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel	2
1.3	Onderzoekopzet	2
1.4	Ligging en karakteristiek van de planlocatie	2
2.	ECOLOGISCHE WET- EN REGELGEVING	3
2.1	Flora- faunawet	3
2.2	Natuurbeschermingswet.....	4
2.1	Natuurnetwerk Nederland/EHS.....	6
3.	RESULTATEN ECOLOGISCHE QUICKSCAN	8
3.1	Flora.....	8
3.2	Vogels	8
3.2.1	Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen	8
3.2.2	Overige broedvogels.....	8
3.3	Zoogdieren	9
3.3.1	Vleermuizen	9
3.3.2	Waterspitsmuis	9
3.3.3	Overige zoogdiersoorten	10
3.4	Vissen, amfibieën en reptielen	10
3.4.1	Vissen.....	10
3.4.1	Amfibieën	13
3.4.2	Reptielen.....	13
3.5	Ongewervelden	13
4.	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	14
4.1	Overzicht beschermde soorten	14
4.2	Effectbespreking en aanbevelingen.....	14
4.2.1	Algemeen voorkomende broedvogels	14
4.2.2	Vleermuizen	14
4.2.3	Waterspitsmuis	15
4.2.4	Vissen.....	15
4.2.5	Licht en niet beschermde soorten: de zorgplicht	15
4.3	Overzicht vervolgstappen.....	15
5.	BRONNEN EN LITERATUUR	17
	BIJLAGE I. DE FLORA- EN FAUNAWET	1

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Men is voornemens aan de westzijde van het dorp Enumatil een stuk grasland in te richten voor woningbouw t.b.v. het project woningbouwlocatie Enumatil. Om dit te realiseren zal de sloot aan de noordzijde van het grasland gedempt worden. Tevens zal een doorsteek worden gemaakt door de sloot aan de oostzijde van het grasland naar de bestaande straat van het dorpsgebied. Figuur 1.1 laat de tekening van het voorgenomen project zien.

Figuur 1.1. Tekening project stedenbouwkundig plan Enumatil. (bron: Rho Adviseurs voor de Leefruimte)

1.2 Doel

Deze ecologische beoordeling geeft, voor zover mogelijk, antwoord op de volgende vragen:

1. Komen er binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden (biotopen van) beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet voor?
2. Wat zijn de mogelijke effecten van de realisatie van de initiatieven en het in gebruik hebben ervan op deze beschermde natuurwaarden?
3. Voor welke soorten en hun leefgebied wordt de wet mogelijk overtreden en in hoeverre kunnen overtredingen vermeden, dan wel verzacht worden?
4. Wat zijn de te ondernemen vervolgstappen met betrekking tot het voorkómen van schade aan beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden?

Voor het beantwoorden van deze vragen zijn, naast de verzamelde gegevens tijdens het veldonderzoek, ook andere bronnen geraadpleegd. Zie hiervoor de bronnenlijst in hoofdstuk 5.

1.3 Onderzoeksopzet

In opdracht van Rho Adviseurs voor Leefruimte, zijn de beoogde werkzaamheden op basis van een veldbezoek en ecologisch inzicht getoetst aan de bepalingen in de Flora- en faunawet. Een ecologische quickscan is meestal de eerste stap van ecologisch onderzoek, bedoeld om een inschatting te maken van de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Het veldonderzoek voor deze quickscan is uitgevoerd op 18 april 2016. Dit onderzoek bestond uit een visuele inspectie van het plangebied waarbij er is gelet op aanwezigheid of sporen van beschermde soorten en op de eventuele aanwezigheid van geschikt leefgebied van deze soorten. Daarnaast zijn de sloten waarbij ingrepen gaan plaatsvinden bemonsterd met een schepnet.

1.4 Ligging en karakteristiek van de planlocatie

Enumatil is een klein dorp met 376 inwoners en is gelegen in het noordelijke deel van de gemeente Leek. Enumatil maakt onderdeel uit van het Westerkwartier van de provincie Groningen. Het ligt in een waterrijke omgeving en wordt doorkruist door het Hoendiep. Iets ten zuiden van Enumatil monden de Matsloot en het Lettelberterdiep uit in het Hoendiep. Het ligt in een gebied waar veen- en kleigronden in elkaar overgaan.

Het perceel bestaat uit grasland in een open omgeving. Er bevinden zich binnen de grenzen van de planlocatie geen gebouwen of opgaande begroeiing. Het wordt omzoomd door watergangen; ten westen, noorden en oosten bevinden zich watervoerende sloten en ten zuiden de Matsloot. Figuur 1.2 toont de ligging van het plangebied en figuur 1.3 geeft een impressie van het plangebied.

Figuur 1.2. Ligging plangebied (rode rechthoek).

Figuur 1.3. Impressie plangebied

2. ECOLOGISCHE WET- EN REGELGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming en soortbescherming. Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), Natura 2000-gebieden, natuurreservaten en andere in bestemmingsplannen aangeduide natuurgebieden. De soortbescherming valt onder de Flora- en faunawet (zie bijlage).

2.1 Flora- faunawet

De Flora- en faunawet draagt zorg voor de bescherming van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. De wet bevat een aantal verbodsbepalingen die zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Het is niet toegestaan planten te plukken en dieren te doden, te vangen of te verstoren die onder de Flora- en faunawet vallen. Naast deze verbodsbepalingen is de zorgplicht opgenomen die voor alle dieren geldt. De zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen mag hebben voor dieren.

De dier- en plantensoorten die zijn opgenomen in de Flora- en faunawet zijn onderverdeeld in drie tabellen, waarbij de soorten van tabel 1 het lichtst beschermd zijn en die van tabel 3 het zwaarst. Vogels hebben een aparte status. Alle inheemse in Nederland broedende vogelsoorten zijn tijdens de broedperiode zwaar beschermd. Tevens is er een groep vogelsoorten aangewezen waarvan het nest het gehele jaar, dus ook buiten de broedtijd, beschermd is. Deze groep is weer onderverdeeld in vijf categorieën. In bijlage I bij dit document wordt de Flora- en faunawet verder toegelicht.

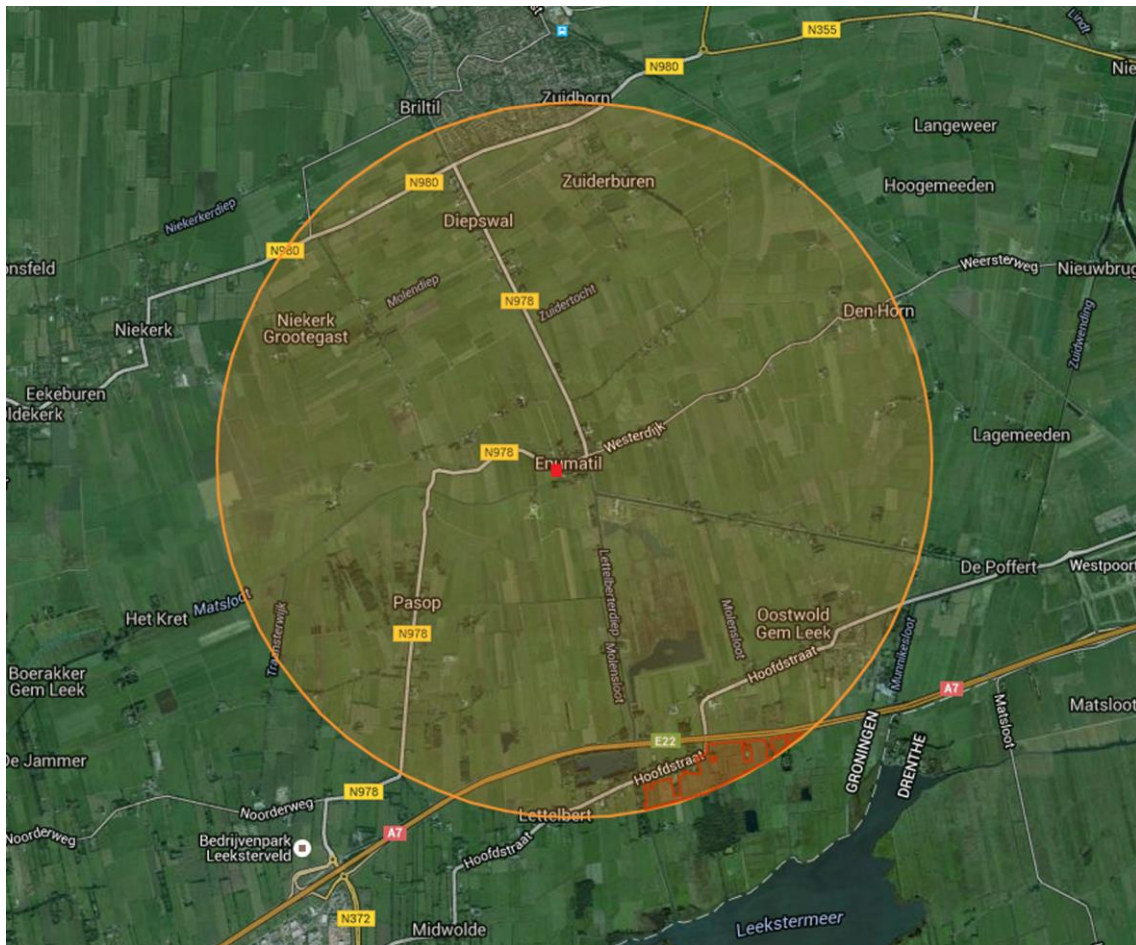
2.2 Natuurbeschermingswet

De bescherming van de Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet). Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn voor of verband houden met het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000-gebieden en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden, dienen getoetst te worden aan de Natuurbeschermingswet. Deze toetsing vindt enkel plaats in het geval dat de uitvoering van een project plaatsvindt binnen de invloedssfeer van een Natura 2000-gebied en verwacht wordt dat deze uitvoering mogelijk negatieve effecten heeft op soorten of habitattypen waarvoor het Natura 2000-gebied is/wordt aangewezen. Het plangebied ligt, figuur 2.1, in de nabijheid van het Natura 2000-gebied Leekstermeergebied.

Het Leekstermeergebied is een vogelrichtlijngebied, dat is aangewezen voor zes vogelsoorten. Hiervan zijn drie broedvogelsoorten en drie soorten overwinteraars.

Als soorten waarvoor een gebied is aangewezen, ook buiten het Natura 2000-gebied gebruik maken van de omgeving en er kan worden aangetoond of aannemelijk worden gemaakt dat die soorten gebonden zijn aan dat gebied, dan zijn die soorten ook buiten het gebied beschermd volgens de Natuurbeschermingswet. In dit geval wordt in het geheel niet verwacht dat de broedvogelsoorten van het Leekstermeergebied (porseleinhoen, kwartelkoning en rietzanger) van het plangebied gebruik maken. De niet-broedvogelsoorten (kolgans, brandgans en smient) zouden kunnen foerageren op graslanden in de omgeving, maar vanwege het kleine areaal dat hier verloren gaat, in combinatie met de ligging vlak tegen stedelijk gebied aan, wordt niet verwacht dat er enige vorm van invloed is op de soorten waarvoor het Leekstermeergebied is aangewezen.

De voorgenomen ontwikkeling zal hoogstwaarschijnlijk geen negatieve invloed hebben op het Natura 2000-gebied Leekstermeer. Naar verwachting is geen toetsing aan de Natuurbeschermingswet nodig. De provincie Groningen is echter Bevoegd Gezag in deze en kan een andere mening zijn toegedaan.

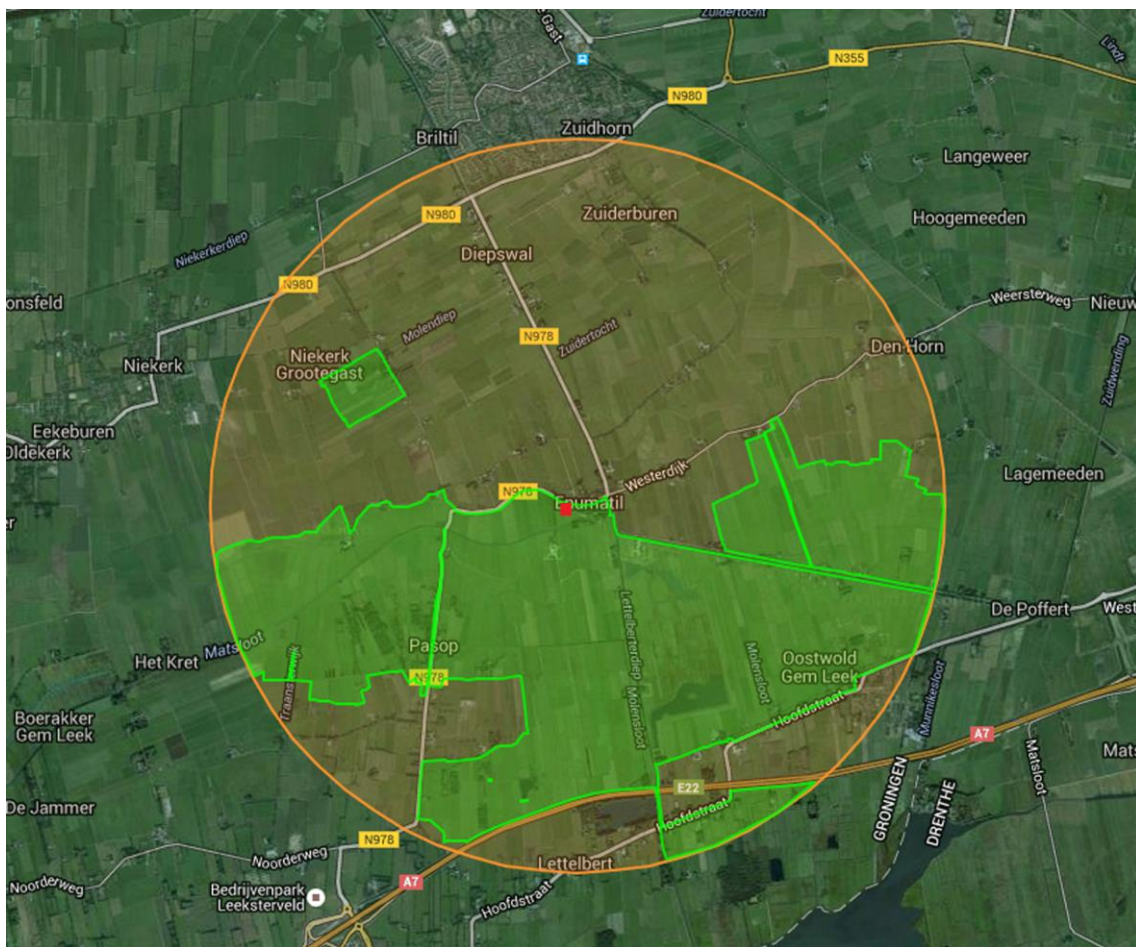
Figuur 2.1. Ligging van het plangebied (blauw) ten opzichte van Natura 2000-gebieden (oranje) (bron: Alterra).

Het plangebied ligt in de directe nabijheid van het Natura 2000-gebied Leekstermeergebied. Een toetsing aan de Natuurbeschermingswet is naar verwachting niet aan de orde. De provincie Groningen is echter Bevoegd Gezag in deze en kan een andere mening zijn toegedaan.

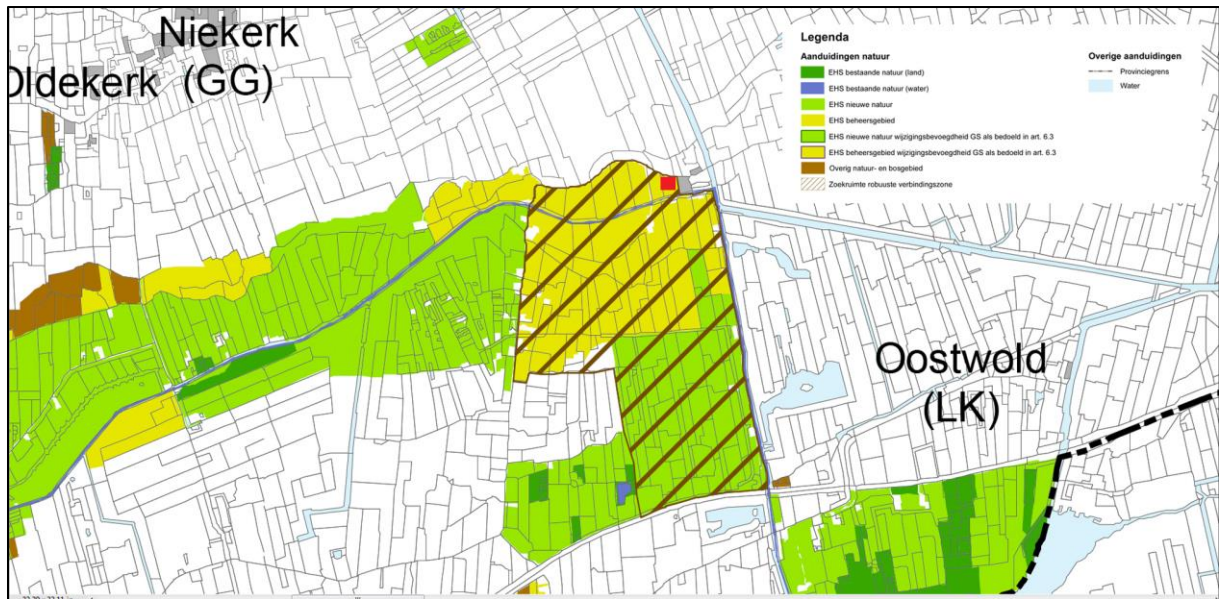
2.1 Natuurnetwerk Nederland/EHS

Het Natuurnetwerk Nederland (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur) maakt onderdeel uit van het rijksbeleid voor het creëren en vormgeven van een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van de EHS plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn.

Zoals figuur 2.2 laat zien ligt het plangebied binnen de begrenzing van de NNN/EHS. Door de ontwikkeling van het plangebied zal een deel van de van de NNN/EHS verdwijnen. Figuur 2.3 geeft een gedetailleerde weergave van de NNN/EHS. De ontwikkeling maakt inbreuk op de NNN/EHS, een toetsing aan de NNN/EHS is daarom aan de orde. De provincie Groningen is bevoegd gezag in deze.

Figuur 2.1. Ligging plangebied (rood) in de NNN/EHS (groen) (bron: Alterra).

Figuur 2.2. Gedetailleerde weergave NNN/EHS (bron: provincie Groningen)

Het plangebied ligt binnen de begrenzing van de NNN/EHS. een toetsing aan de NNN/EHS is daarom aan de orde. De provincie Groningen is bevoegd gezag in deze.

3. RESULTATEN ECOLOGISCHE QUICKSCAN

3.1 Flora

Hoewel het veldbezoek buiten de bloeiperiode van de meeste planten viel, is toch een goed beeld verkregen van de aanwezige flora. Het plangebied is een voedselrijk perceel grasland met agrarisch gebruik op een ondergrond van lichte klei. De aanwezige flora bestond uit Engels raai, grote vossenstaart, gestreepte witbol, kleine veldkers, ridderzuring, scherpe boterbloem en paardenbloem.

De aanwezigheid van geschikt habitat van beschermde flora kan door de voedselrijke eigenschappen en het intensieve agrarisch gebruik worden uitgesloten.

3.2 Vogels

3.2.1 *Vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen*

Er bevinden zich geen gebouwen binnen het plangebied. Hiermee kunnen vogelsoorten als huismus en gierzwaluw op voorhand worden uitgesloten. Ook bevinden er zich geen bomen, zodat ook de aanwezigheid van horsten van roofvogels kunnen worden uitgesloten. Derhalve zullen de bestemmingsplanwijziging van het perceel of de voorgenomen bebouwing, geen beschermde waarden voor vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten verdwijnen.

3.2.2 *Overige broedvogels*

Het perceel maakt onderdeel uit van een aaneengesloten weidegebied en is uitermate geschikt om als broedbiotoop te dienen voor diverse weidevogels als Kievit, grutto, scholekster, tureluur, graspieper, veldleeuwerik en gele kwikstaart. Ten tijde van het veldbezoek werden de soorten Kievit, graspieper en grutto waargenomen.

De oevers van de sloten kunnen dienst doen als broedbiotoop voor de wilde eend. Tijdens het veldbezoek is een nest van de wilde eend aangetroffen (figuur 3.1).

Figuur 3.1. Aangetroffen eendennest.

3.3 Zoogdieren

3.3.1 *Vleermuizen*

Aangezien er zich geen gebouwen of lijnvormige elementen binnen het plangebied bevinden, kan ervan worden uitgegaan dat er geen verblijfplaatsen of vliegroutes worden aangetast door de ontwikkelingen. Het is mogelijk dat er boven het plangebied door vleermuizen wordt gevoerd. Er bevindt zich echter in de directe omgeving ruim voldoende gelijksoortig landschap, waardoor geen essentieel foerageergebied zal verdwijnen.

Wel is het mogelijk dat Matsloot dienst doet als vliegroute van watervleermuis of meervleermuis. Dit is van belang vanwege eventuele lichtuitstraling over het water, tijdens en na de bouw. Indien lichtuitstraling over het water niet kan worden voorkomen dient nader onderzoek naar deze soort te worden uitgevoerd om hier meer zekerheid over te verkrijgen.

3.3.2 *Waterspitsmuis*

Het plangebied is in potentie geschikt voor de waterspitsmuis.

Het water in de omliggende watergangen is helder en bevat een rijke onderwatervegetatie. Deze vegetatie indiceert tevens de aanwezigheid van kwel. Hiermee wordt de waterspitsmuis geassocieerd. Uit het schepnetonderzoek naar vissen en amfibieën kwam naar voren dat er zich veel macrofauna in bevindt, waar deze soort op foerageert. Het veldbezoek is in april gebracht, waardoor de mate oeverbegroeiing niet kon worden beoordeeld. Echter, op foto's van Google-streetview is te zien dat in de zomer zich wel een rijke oeverbegroeiing bevindt en ook de zichtbare watervegetatie is een indicatie van verwachte oeverbegroeiing. Deze oeverbegroeiing is van belang voor de waterspitsmuis, omdat deze dient als dekking als hij zich over land beweegt. De soort is bekend van het Leekstermeergebied en is in de directe omgeving van het plangebied aangetroffen (zie figuur 3.2)

Op basis het verspreidingsgebied, en op basis van de aangetroffen natuurwaarden in de vorm van helder water, macrofauna, onderwatervegetatie, kwelwater en oeverbegroeiing, kan de

waterspitsmuis niet op voorhand worden uitgesloten. Om hier meer zekerheid over te verkrijgen dient nader onderzoek naar deze soort te worden uitgevoerd.

Figuur 3.2. Verspreiding waterspitsmuis tussen 2010 en 2016 t.o.v. Enumatil (rode cirkel). Bron: Telmee.nl

3.3.3 Overige zoogdiersoorten

Andere zwaar beschermde soorten (tabel 2 en 3 Ff-wet) kunnen op basis van ongeschikt habitat binnen het plangebied worden uitgesloten. Wel kan het plangebied als habitat gebruikt worden door licht beschermde soorten (tabel 1 Ff-wet) als veldmuis, aardmuis, mol, wezel en hermelijn.

3.4 Vissen, amfibieën en reptielen

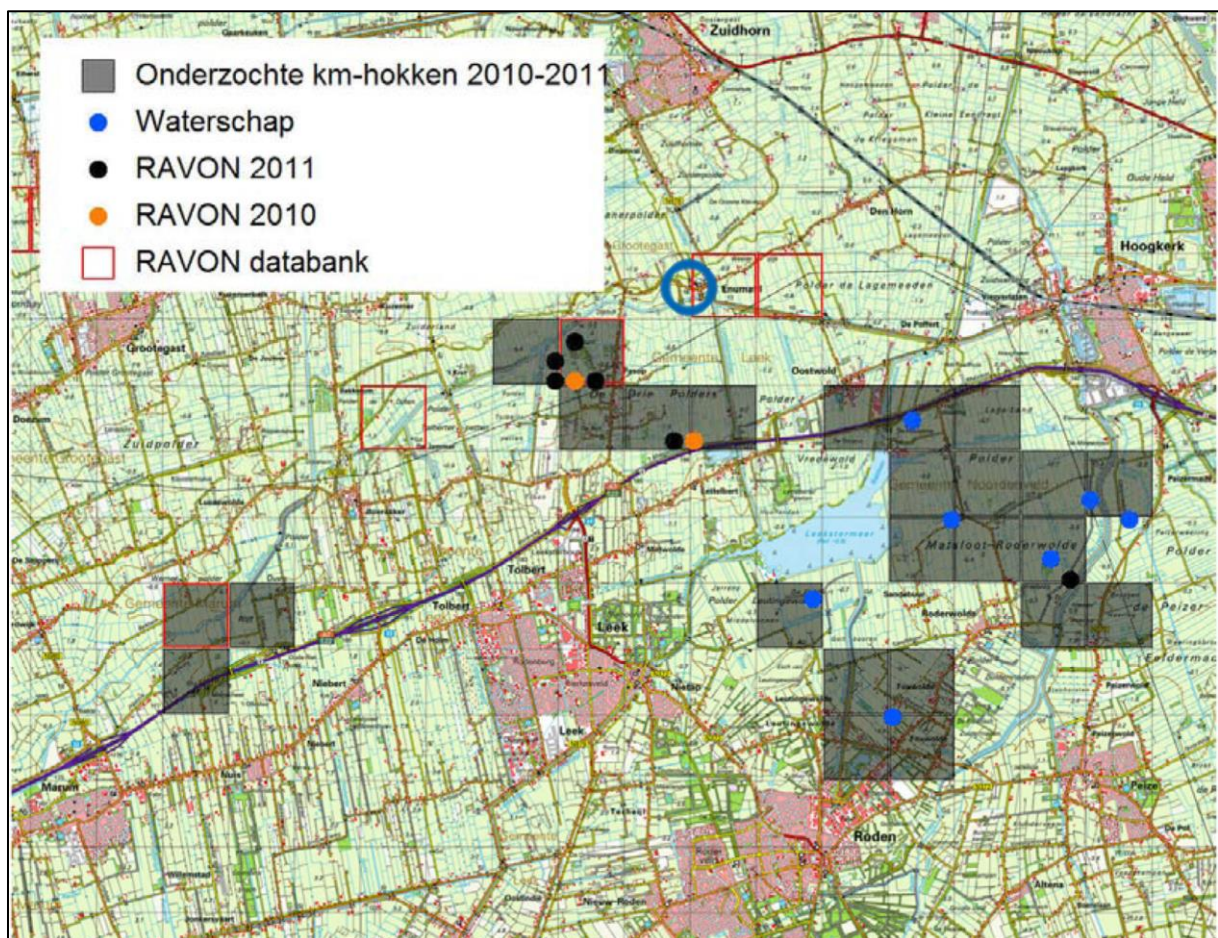
3.4.1 Vissen

De sloten rondom het plangebied zijn in potentie geschikt voor de kleine modderkruiper en de grote modderkruiper. De bodem bestaat uit een goed ontwikkelde modderlaag en de vegetatie bestaat onder andere uit glanzig fonteinkruid en holpijp. Dit duidt op de aanwezigheid van kwel. Daarnaast werd er haarfonteinkruid en stomp fonteinkruid aangetroffen. De sloten maken deel uit van een uitgebreid slotenstelsel met de Matsloot als hoofdwatergang. Figuur 3.3 geeft een impressie van het slotenstelsel en de vegetatie.

Figuur 3.3. Impressie slotenstelsel.

Via de Matsloot staan de sloten in verbinding met een groot netwerk aan watergangen waarin de grote en kleine modderkruiper zijn aangetoond (Bruin A. de, 2011). Figuur 3.4 laat de waarnemingen van de grote modderkruiper rondom het plangebied zien.

Figuur 3.4. kaart waarnemingen grote modderkruiper direct rondom het plangebied (blauwe cirkel)

De sloten zijn bemonsterd met een RAVON-schepnet. Tijdens de bemonstering is de aanwezigheid van zowel de grote als de kleine modderkruiper niet aangetoond. Wel is tijdens de bemonstering naar voren gekomen dat de sloten rijk zijn aan macrofauna en er werden diverse tiendoornige stekelbaarsjes gevangen. Tabel 3.4 toont de waargenomen soorten.

Tabel 3.4. Resultaten bemonstering sloot

Tiendoornige stekelbaars	16
Duikerwants spec	13
Meerkikker	3
Gewone geelrand	4
Bloedzuiger spec	3
Schaatsenrijder spec	6
Poelslak spec	5

De aanwezigheid van zowel de grote als kleine modderkruiper kan op voorhand niet worden uitgesloten. Juist deze sloten die deel uitmaken van een groot netwerk watergangen kunnen gebruikt worden door zowel de grote als kleine modderkruiper. Om hier meer zekerheid over te verkrijgen dient nader onderzoek naar deze soort te worden uitgevoerd.

3.4.1 *Amfibieën*

Door de aanwezigheid van helder water, met kwelindicaties en vanwege het bekende verspreidingsgebied kan ook het voorkomen van de poelkikker niet op voorhand worden uitgesloten. Om hier meer zekerheid over te verkrijgen dient nader onderzoek naar deze soort te worden uitgevoerd.

Andere zwaarder beschermde amfibieën zoals heikikker, rugstreepad en kamsalamander kan op voorhand worden uitgesloten; het plangebied biedt geen habitat voor deze soorten, omdat voor deze soorten de omgeving te voedselrijk is. Wel kunnen enkele algemene soorten als bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander in de sloten voorkomen. Ook kan het perceel door deze soorten worden gebruikt als landhabitat.

3.4.2 *Reptielen*

De aanwezigheid van reptielen in het plangebied is op voorhand uit te sluiten. Het plangebied ligt buiten het bekende verspreidingsgebied van reptielen (bron: RAVON). Daarnaast biedt het plangebied geen geschikt habitat voor reptielen. Er bevinden zich geen broeihopen voor ringslang en de omgeving is te voedselrijk voor soorten van de zandgronden zoals levendbarende hagedis en adder.

3.5 Ongewervelden

Ook de aanwezigheid van beschermde ongewervelden in het plangebied kan op voorhand worden uitgesloten. Er komen hier geen waardplanten van beschermde vlinders voor, noch geschikte habitat voor zwaarder beschermde libellen, kevers of aquatische soorten.

4. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

4.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus (voor betekenis zie bijlage I) binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat. In de Flora- en faunawet zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die vaste verblijfplaatsen in stand houdt. In dit overzicht zijn dan ook alleen de soorten opgenomen, waarvoor het plangebied onderdeel vormt van hun leefgebied en/of levenscyclus en de geplande ontwikkeling mogelijk van negatieve invloed is.

Tabel 4.1 Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde flora en fauna in het plangebied.

Soortgroep	Soort	Aanwezigheid	T 1	T 2	T 3	VR	Vervolgstep
Vogels	alg. voorkomende broedvogels	mogelijk				x	werken buiten broedseizoen
Vissen	Grote modderkruiper	mogelijk			x		Nader onderzoek
	Kleine modderkruiper	Mogelijk		x			Nader onderzoek
Zoogdieren	Water- en meervleermuis	Mogelijk			x		Evt. nader onderzoek
	Waterspitsmuis	Mogelijk			x		Nader onderzoek

Bescherming status Flora- en faunawet: T 1 = Tabel 1; licht beschermd, T 2 = Tabel 2; middelzwaar beschermd, T 3 = Tabel 3; zwaar beschermd, VR=Vogel Richtlijn.

4.2 Effectbespreking en aanbevelingen

4.2.1 EHS

Het plangebied bevindt zich binnen de EHS/NNN. In de regel dient dan een toetsing aan de EHS te worden doorlopen. De provincie Groningen is bevoegd gezag in deze. Neemt u met hen contact op om hier meer duidelijkheid over te verkrijgen. Indien gewenst is Bureau FaunaX bereid deze toetsing uit te voeren.

4.2.2 Algemeen voorkomende broedvogels

Alle broedvogels in Nederland zijn tijdens de broedtijd beschermd; hun nesten en legsels mogen niet worden verstoord of vernield. Door te werken buiten het broedseizoen (globaal de periode 15 maart – 15 juli) kan verstoring voorkomen worden. Eventuele bosschages die door de ontwikkeling verdwijnen kunnen buiten het broedseizoen, optimaal in de periode september tot en met februari, gerooid worden. De Flora- en faunawet kent echter geen standaardperiode voor het broedseizoen, het gaat erom of er een broedgeval is. Indien men vóór het broedseizoen begonnen is met de werkzaamheden en er voorkomen wordt dat zich op het werkerrein broedvogels vestigen, dan is het toegestaan om in het broedseizoen door te werken. Dit dient dan wel plaats te vinden onder begeleiding van een ecooloog.

4.2.3 Vleermuizen

Het is mogelijk dat de Matsloot in gebruik is als vliegroute door water- en/of meervleermuis (Ff-wet Tabel 3). Ten zuidoosten van het plangebied bevindt zich een waterrijk natuurgebied dat dienst kan doen als (belangrijk) foerageergebied. Als door lichtuitstraling de Matsloot onbruikbaar wordt als vliegroute voor deze lichtgevoelige soorten, kan het zijn dat verblijfplaatsen in de omgeving minder of niet meer bruikbaar worden. Hiermee is ook een vliegroute het gehele jaar beschermd.

Indien gegarandeerd voorkomen kan worden dat er lichtuitstraling plaatsvindt over het water (tijdens én na de bouw) hoeft er geen nader onderzoek naar deze soorten te worden uitgevoerd. Als het niet wenselijk is om op voorhand deze mitigatie toe te passen, kan ervoor worden gekozen om nader onderzoek uit te laten voeren naar de functie van de Matsloot. Indien zou blijken dat deze niet in gebruik is, hoeft lichtuitstraling over het water geen obstakel te zijn. Als deze wel in gebruik is, zal, al dan niet met ontheffing, voorkomen dienen te worden dat er lichtuitstraling over het water plaats zal vinden.

Indien geen lichtuitstraling plaatsvindt over het water is nader onderzoek niet nodig. Als dat wel het geval is moet de functie van de Matsloot voor vleermuizen nader worden onderzocht met twee bezoeken in de periode tussen 1 april en 15 september.

4.2.4 Waterspitsmuis

Het is mogelijk dat de waterspitsmuis (Ff-wet Tabel 3) zich in de watergangen rondom het plangebied bevindt. Aangezien er werkzaamheden aan de sloten zullen plaatsvinden moet onderzocht worden of deze soort daadwerkelijk hier voorkomt. Dit gebeurt door middel van onderzoek met life traps (type Longworth/Heslinga). De beste periode voor dit onderzoek ligt tussen half augustus en november.

4.2.5 Vissen

Grote modderkruiper

De grote modderkruiper *Misgurnus fossilis* is streng beschermd (Ff-wet Tabel 3). Omdat in de sloten rondom het plangebied de grote modderkruiper niet kan worden uitgesloten zal er nader onderzoek uitgevoerd moeten worden. De optimale periode hiervoor is van maart tot en met juni.

Kleine modderkruiper

De kleine modderkruiper *Cobitis taenia* is middelzwaar beschermd (Ff-wet Tabel 2). Omdat in de sloten rondom het plangebied de kleine modderkruiper niet kan worden uitgesloten zal er nader onderzoek uitgevoerd moeten worden. De optimale periode hiervoor is van maart tot en met oktober.

4.2.6 Licht en niet beschermde soorten: de zorgplicht

Er kan een aantal licht beschermde soorten voorkomen in het plangebied, zoals bijvoorbeeld verschillende soorten amfibieën en kleine zoogdieren. Voor schade aan licht beschermde soorten geldt in principe een vrijstelling. De zorgplicht (zie Bijlage I) van de Ff-wet schrijft echter voor dat men verplicht is om alles wat redelijkerwijze mogelijk is, te doen of juist te laten om schade aan wilde planten en dieren zo veel mogelijk te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld tot uiting worden gebracht door voorafgaand aan de werkzaamheden dekking te verwijderen. Hierdoor worden eventueel aanwezige dieren vooraf bewogen een andere verblijfplaats te zoeken.

4.3 Overzicht vervolgstappen

Om de werkzaamheden binnen de kaders van de Flora- en faunawet uit te voeren, bevelen wij de volgende vervolgstappen aan:

- **NNN/EHS:** Informeren bij provincie Groningen of een EHS toetsing moet worden uitgevoerd

- **Grote en kleine modderkruiper:** Uitvoeren nader onderzoek tussen maart en eind juni.
- **Waterspitsmuis:** Uitvoeren nader onderzoek tussen half augustus en november
- **Vleermuizen:** Bij lichtuitstraling over water nader onderzoek tussen 1 april en 15 september
- **Licht beschermde soorten:** Het naleven van de zorgplicht (zie paragraaf 4.2)
- **Algemeen voorkomende broedvogels:** Het werken buiten het broedseizoen (ongeveer half maart – half juli) om verstoring van nesten te voorkomen, anders inschakelen ecologische begeleiding.

5. BRONNEN EN LITERATUUR

Alterra (2015). Synbiosis kaartenmachine Natura 2000 | Beschermde gebieden. Via: <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek.aspx>

Boer, E.P. de et al. Libellenrijk Fryslan (2014). Mei ljochtsjende wjukken oer it wetter. Bureau Faunax, Gorredijk.

FLORON (2015) Verspreidingsatlas planten. Via <http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>

Korsten, E. en Regelink, J.R. (2010). Cursus herkennen van potentiële vleermuiswaarden: in het kader van quickscans en ander ecologisch vooronderzoek. Zoogdiervereniging rapport 2010.44. Zoogdiervereniging, Nijmegen

Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur. *Vleermuisprotocol 2013*, 27 maart 2013. www.gegevensautoriteitnatuur.nl en www.netwerkgroenebureaus.nl

RAVON (2009). Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën. In opdracht van het ministerie van LNV, Gegevensautoriteit Natuur.

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2014). Soortenstandaards (grote modderkruiper, kleine modderkruiper). Ministerie van Economische Zaken.

Bruin A. de, 2011. RAVON. Grote modderkruiper op de Kaart, Inventarisatie van de grote modderkruiper in het beheersgebied van Waterschap Noorderzijlvest (Deel 2). Stichting RAVON, Nijmegen. In opdracht van Waterschap Noorderzijlvest

BIJLAGE I. DE FLORA- EN FAUNAWET

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming vastgelegd. Hiermee is ook de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. De volgende wetsartikelen- en bepalingen uit deze wet zijn, in het onderhavige geval, relevant:

Algemene zorgplicht

De zorgplicht (artikel 2) houdt in dat eenieder dient te voorkomen dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen heeft voor alle in het wild levende planten en dieren. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden. De zorgplicht geldt altijd en overal, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Verbodsbepalingen

- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
 - Artikelen 9 tot en met 12 verbieden het doden, verontrusten, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren, dan wel het beschadigen, vernielen, uithalen of verstoren van hun nesten, holen of andere voortplantings-, vaste rust- of verblijfplaatsen.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Omgaan met beschermde soorten

Op 23 februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) omtrent artikel 75 van de Flora- en faunawet is van kracht geworden. Voor het verkrijgen van vrijstellingen. In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in **drie beschermingscategorieën** (Tabellen 1, 2 en 3). **Vogels** vallen hierbuiten en worden apart behandeld. Deze nieuwe indeling is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van de beschermde soorten in Nederland, waarbij ook beschermde soorten van de Europese Habitatrictlijn zijn ingepast. Het betreft de volgende beschermingscategorieën ingedeeld in drie tabellen:

1. Tabel 1: Licht beschermde soorten:	vrijstelling
2. Tabel 2: Middelzwaar beschermde soorten:	gedragscode of ontheffing
3. Tabel 3: Zwaar beschermde soorten:	ontheffing

Tabel 1-soorten: Dit betreft een aantal licht beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht. Voor schade aan deze soorten geldt op voorhand een *vrijstelling*, mits bij ingrepen sprake is van bestendig beheer- en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen. Als dit niet het geval is, moet er alsnog een ontheffingsaanvraag worden gedaan, waarbij getoetst wordt volgens het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort' (de lichte toets).

Tabel 2 –soorten: Beschermde soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling wordt verleend, maar kan worden gewerkt volgens een door het Ministerie goedgekeurde *gedragscode*. De gedragscode moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen wordt voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. Er moet *aantoonbaar* volgens een goedgekeurde *gedragscode* worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd dienen te worden.

Als er nog geen gedragscode is of niet volgens een gedragscode gewerkt wordt, moet bij overtreding van de artikelen 8 – 12 van de Flora- en faunawet alsnog een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan dient plaats te vinden, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht

moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dit inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied noodzakelijk is. Daarnaast moet worden voldaan aan de zorgplicht

Tabel 3-soorten: Dit betreffen de meest zwaar beschermde soorten (waaronder soorten die vermeld zijn in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn). Een ontheffingsaanvraag voor eventuele schade aan deze soorten wordt getoetst via een zogenaamde 'uitgebreide toets'. Voor het verkrijgen van een *ontheffing* moet aan vier criteria worden voldaan:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang
- 2) er is geen alternatief voor de ingreep
- 3) de ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort
- 4) er wordt voldaan aan zorgvuldig handelen (zie paragraaf 'Zorgvuldig handelen' hieronder).

Vogels

Vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en worden in de opzet van de Flora- en faunawet apart behandeld. Voor vogels geldt tijdens het broedseizoen een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen ontzien dient te worden, aangezien juist in deze periode sprake zal zijn van verontrusting, doden of verstoren van nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden, zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn.

Naast de bescherming tijdens het broedseizoen, is in 2009 voor vogels een aangepaste lijst opgesteld met vogelsoorten waarvan de nestplaatsen jaarrond beschermd zijn. Dit betreft vogelsoorten die de nestplaats jaarrond gebruiken of soorten die jaarlijks terugkeren naar hetzelfde nest. De lijst met vogelsoorten met jaarrond beschermde nestplaatsen bestaat uit vijf categorieën:

- 1) Nesten die, behalve tijdens het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats
- 2) Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
- 3) Nesten van vogels, zijnde niet koloniebroeders, die elke broedseizoen op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar
- 4) Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet tot nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
- 5) Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving ervan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De soorten uit categorie zijn niet onder alle omstandigheden jaarrond beschermd, maar vragen wel extra onderzoek. Middels een omgevingscheck zal voor deze soorten onderzocht moeten worden of voldoende alternatieve nestgelegenheid beschikbaar is. Ook kan sprake zijn van zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden die nesten van vogelsoorten uit deze categorie wel jaarrond beschermd maken.

Een ontheffingsaanvraag voor vogels wordt getoetst middels een 'uitgebreide' toets.

Zorgvuldig handelen

Zorgvuldig handelen (artikelen 2b, 2c, 2d en 16 c AMvB) is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd en gaat een stapje verder dan de zorgplicht. Niet zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep voor gevolgen kan hebben. Een initiatiefnemer moet altijd vooraf inventariseren welke beschermde (niet vrijgestelde) soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep wordt gepland. Ook moet de initiatiefnemer in redelijkheid op actieve wijze alles doen of juist laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk beperken, dat de artikelen 8 – 12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. Een belangrijke eerste stap daartoe is bijvoorbeeld een juiste planning van de werkzaamheden, om te voorkomen dat dieren in de voortplantingstijd verstoord worden.